

СТАНОВИЩЕ

от професор д-р Стефан Иванов Мичев, катедра „Национална сигурност“
при факултет „Информационни науки“
на Университета по библиотекознание и информационни технологии
за дисертационния труд на проф. д-р Николай Станев Проданов
на тема:

„Държавна тайна 1948 – 1989 г. и актуални проблеми
на класифицираната информация: българският опит“
за придобиване на научната степен „доктор на науките“,
научна област 9. „Сигурност и отбрана“,
професионално направление 9.1. „Национална сигурност“

2020 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

По традиция, а и според изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, а и правилниците на висшите училища, всяко становище и рецензия трябва да започва с оценката за актуалността на проведеното изследване. Когато получих докторската дисертация на проф. д-р Николай Проданов, очаквах, че трудно ще спазя това изискване. Още с първите страници обаче установих, темата е сред тези, които са винаги актуални.

Още в увода на дисертацията се среща с едно обобщение, което е свързано с темата, но и не само с нея и се отнася до актуалността: *„Българският опит като цяло не се познава, следователно не може да се използва. Пряко свидетелство, което подкрепя тази констатация, е наличието в общественото пространство на неверни твърдения, и то изказани както от органи на държавна власт, така и от недържавни субекти, които претендират за дълбока експертиза в сферата на секретността.“* (дисертация, с. б). Аз бих добавил, не само в сферата на сигурността.

Проф. д-р Николай Проданов доказва значимостта на дисертационното изследване, а постигнатите резултати потвърждават, че докторантът е навлязъл в проблематиката и има точна оценка за разработките на други изследователи.

Съгласен съм с автора на дисертационния труд, че независимо от визираните позитивни тенденции в теорията и практиката по защитата на класифицираната информация, следва да се имат предвид и предизвикателствата от последните години, които изискват както конкретни фактически действия на ръководствата на ведомствата, които работят с класифицирана информация, така и засилена контролна работа, свързана със защитата на класифицираната информация в България.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Съдържанието на дисертационния труд е структурирано сполучливо в увод, четири глави, заключение, списък на използваната литература и архивни материали, всичко 208 стр. В края на всяка глава има параграф „Заключение“, където са представени обобщения и изводи от съдържанието на съответната глава.

Добре са формулирани обектът и предметът на изследването, макар че както ще стане дума в критичните бележки, една неточност в израза като че ли създава двусмислие.

Определянето на целите е направено по нетрадиционен начин, като последователно поставени въпроси, което се е отразило и на формулировката на основните задачи. Въпреки тази особеност на формата съществува връзка между целите, задачите и постигнатите резултати.

Методологията и методите за научен анализ са подходящи. За целите на изследването са приложени известни теории, методи за анализ и синтез, методи за извършване на сравнително-исторически и юридически анализ. Използвани са разнообразни и актуални източници: основни нормативни документи и изследвания на български и чужди автори.

В първа глава са представени резултатите от обзорния и сравнителния анализ на защитата на държавната тайна в средствата за масова информация в България преди 1944 г. и съответната система в СССР. Съгласен съм с един от основните изводи на проф. д-р Николай Проданов, че само при такова изследване може да се открие определена приемственост в следващите исторически периоди.

Присъединявам се към оценката на автора, че втора глава представлява същинската част от изследването и съдържа опит за цялостно представяне на системата за защита на държавната тайна в Народна република България. Анализът в този глава притежава сериозен евристичен заряд и е теоретична основа на следващите етапи на дисертационното изследване.

Трета глава е концентрирана върху структуроопределящите страни от модела за защита на класифицираната информация, възприет в България след 2002 г. Според сполучливия замисъл и реализация на автора в тази глава се създава информационно поле, върху което в следващата четвърта глава се формулират проблемите на системата.

В резултат от анализа в последната глава се достига до обобщения, които се отнасят и до цялото дисертационно изследване, а именно, че проблемите в България са дълбоко свързани и в определена степен представляват част от световните затруднения в сферата на секретността. Изведени са на преден план три групи проблеми: количествените граници на защитаваната информация; усложненията, свързани с принципа „необходимост да се знае“; колизията с други важни обществени интереси.

Постигнатите резултати в цялата дисертация са сериозни и отговарят на изискванията за докторска дисертация за получаване на научната степен „доктор на науките“.

3. Характеристика на приносите в дисертационния труд

Справката за научните приноси отразява постиженията на проф. д-р Николай Проданов. Според мен приносите под номер 1, 6 и 7 са неточно и непълно формулирани.

4. Автореферат и публикации по дисертацията

Авторефератът отговаря на изискванията. Той е самостоятелно произведение, в което са отразени основните постижения в дисертацията. Публикациите по дисертацията осигуряват необходимата публичност на резултатите от изследването.

5. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

Дисертационният труд е лично дело на проф. Николай Проданов. Използваните източници са добросъвестно цитирани. Не съм установил плагиатство и не съм получил сигнал за плагиатство в дисертационния труд и публикациите по него.

6. Критични бележки и препоръки

Освен споменатата вече неточност при формулирането на приносите, в дисертационния труд се срещат отделни формулировки, които не са точни и от синтактична гледна точка. Например в увода се среща изразът: *„Обектът на изследване в дисертационната работа е системата за защита на класифицираната информация в България от 1944 г. до днес, неин предмет – изграждащите я елементи и хронологически разрези в контекста на осигуряване на необходимите условия за нейното усъвършенстване в полза на обществото“* (дисертация, с. 10). Тук притежателното местоимение *неин* може да се отнася както до *дисертационната работа*, така и до *системата за защита*.

Подобни неточности не са често срещани в текста и обръщам внимание на тях само с оглед основната ми препоръка, а именно: по-големи части от дисертационния труд да бъдат издадени в отделна публикация. Тя би била полезна както за специалистите, така и за студенти от специалности в професионалното направление 9.1. „Национална сигурност“.

7. Заключение

Представеният дисертационен труд на проф. д-р Николай Проданов отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на тема: „Държавна тайна 1948 – 1989 г. и актуални проблеми на класифицираната информация: българският опит“ и препоръчвам проф. д-р Николай Станев Проданов да придобие научната степен „доктор на науките“ в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“

Автор на становището:

(проф. д-р Стефан Мичев)

